

UNIVERZITA KARLOVA
PRÁVNICKÁ FAKULTA
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA
nám. Curieových 7, 116 40 Praha 1
tel.: ++420 2 21005507
mail: jelinek@prf.cuni.cz

Prof. JUDr. Jiří Jelínek,
vedoucí katedry

Česká univerzita v Trnavě	
Právnická fakulta	
Došlo: 29. 05. 2017	Registr. zn.:
Ev. č.: KR-4005/2017	
Prilohy:	Vybavuje: 7

Posudek oponenta na habilitační práci JUDr. Marcely Tittlové, PhD. na téma „Korupcia (vybrané kriminologické a trestnoprávne aspekty)“

Na základě rozhodnutí předsedy habilitační komise jsem byl ustanoven oponentem habilitační práce JUDr. Marcely Tittlové, PhD. na téma „Korupcia (vybrané kriminologické a trestnoprávne aspekty)“. K oponentuře mi byla předložena habilitační práce v rozsahu 278 stran.

K habilitační práci uvádím následující:

I.

Téma habilitační práce je dlouhodobě aktuální. Korupce, její flexibilita v adaptaci na změny společenského vývoje a pokroku, její internacionalizace a propojení s organizovaným zločinem, je fenoménem, jemuž je právem věnována stálá, soustavná a soustředěná pozornost. V demokratických zemích s vyspělou tržní ekonomikou je považována za závažný, nejen trestně-politický problém a vzhledem k interdisciplinárnímu charakteru vyvolává oprávněnou pozornost nauky a praxe nejen trestního práva.

Zvolené téma a související aspekty jsou v odborné literatuře posledních let ve značném rozsahu zpracovávána, a to tak monograficky, jakož i v časopiseckých článcích a dalších pramenech, více či méně hodnotných a relevantních z trestněprávního hlediska. Navzdory tomu autorka ve své práci dokázala přinést ještě nový pohled a teoretický základ pro další diskusi o dílčích otázkách zkoumané problematiky, a to zejména z hlediska její trestně procesní části zaměřené na specifika odhalování a dokazování korupce.

Obsah práce tvoří vedle úvodu a závěru šest kapitol, dále podrobněji členěných, ve kterých autorka pojednává o vybraných aspektech korupce. Zvolenou strukturu lze považovat za přehlednou, umožňuje dobrou orientaci v textu. Styl je kultivovaný, v důsledku čeho je práce čtivá a obecně srozumitelná, je však možné vytknout určitou nedůslednost při redakci textu, výsledkem jsou ojedinělé neobratné formulace, či překlepy¹. Výhrady je možné mít i k práci s prameny a jejich citování (např. při internetovém zdroji chybí datum zobrazení). Z práce je zřejmé, že v několika případech autorka neuvedla všechny prameny, s nimiž se při zpracování tématu zabývala, přičemž tyto nekonkretizovala potřebným odkazem a uspokojila se všeobecnou formulací².

II.

V úvodu práce, jež je poměrně dlouhý a popisný, formuluje autorka kromě jiného cíle práce, přičemž při vymezení prvního z nich, jímž má být kriminologický náčrt vymezení korupce, současně informuje o závěru, k němuž dospěla, tj. že vymezení korupce jednotnou, exaktní a obecnou definicí není možné (str. 13). Prejudikuje tak závěr, jež měl být spíše hypotézou, která měla být prací potvrzená nebo vyvrácená, přičemž konstatování, že „zadefinovanie“ korupce není možné ani vhodné uvádí už dříve – na str. 9. Další cíle práce formulované v jejím úvodu, jsou analytické zhodnocení specifík korupční kriminality a jejich dopad na odhalování korupce a zdůvodnění zvláštností dokazování korupce.

První kapitola práce zabývající se pojmem a přístupy k vymezení korupce byla zpracována na podkladě dostatečného množství pramenů, a to i zahraničních. Autorka poukazuje na důvody, proč podle názoru autorky není možné exaktní definování korupce a vhodnější je její vymezení prostřednictvím typických znaků, jež uvádí na str. 23. Tyto znaky, jež autorka považuje za typické pro všechny formy korupčního jednání, jsou v podstatě shodné se základními atributy korupčního jednání definovanými už Chmelíkem a Tomicou³, tudíž

¹ Např. str. 8, ř.15: „Je to ja, ktorý už pomerne dlho nie je možné spájať..“; str. 11, ř.7: „...prostriedky, ktoré však súčasne zasahujú silno do oblasti základných ľudských práv.“; str. 11, ř. 27: „...je za určitých podmienok možné obetovať vyšších, nadriadeným záujmom.“; str. 20 – jedna citace kurizívou, další ne; str. 96,ř.15: „Zaviazal sa trestnoprávny postih takýchto konaní...“; str. 99, ř.19: „verejnou dražbou v úmysle iného spôsobiť škodu...“ a další

² Např. str. 111, ř. 13: „...stále viac a viac sa objavujú názory významných odborníkov z tejto oblasti, že korupcia by mala predstavovať samostatný druh kriminality...“ – formulace bez poukazu na takovýto názor/y str. 114, ř. 5: „...prostriedky operatívno-pátracej činnosti majú u nás, tak jako aj v niektorých iných krajinách, duálnu úpravu“ – bez odkazu na konkrétní zahraniční úpravu

str. 193, ř. 18: „Aj vzhľadom na dostupné európske pramene je možné konštatovať...“ – bez odkazu na konkrétní pramen/y

³ Viz CHMELÍK, J.; TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6. s. 24

v tomto směru práce nepřináší originální postřehy. Naopak za přínosné považují zpracování problematiky typologie korupce, odrážející její kriminologické aspekty.

Mezinárodní a evropská rovina boje s korupcí je obsažena ve druhé kapitole. Zkoumání problematiky, na níž je zaměřená habilitační práce, i z pohledu mezinárodní a unijní úpravy je při tomto typu práce nevyhnutelné, avšak je na škodu, že autorka se v zásadě omezila jen na vymenovávání a stručnou charakteristiku mezinárodních nástrojů boje proti korupci, v důsledku čehož je tato kapitola pojatá značně encyklopedicky. Nepopírám, že pro čtenáře může mít informační hodnotu, avšak práci by více prospělo hodnocení vlivu této mezinárodní úpravy na změny v národní úpravě nebo její zhodnocení z hlediska možného zdroje úvah de lege ferenda, popřípadě rozpracování postřehů autorky o plnění závazků Slovenské republiky v dané oblasti.

Analýze hmotněprávní úpravy postihu korupce v Slovenské republice je věnována třetí kapitola, v níž autorka nejdříve pojednává o vývoji právní úpravy po vzniku samostatné Slovenské republiky a následně analyzuje platnou právní úpravu. V této části práce postrádám zejména zevrubnější objasnění pojmu obecný zájem, jako stěžejního znaku objektivní stránky skutkové podstaty úplatkářských trestných činů, jehož interpretace je v praxi problematická. Autorka však svůj názor na podrobnější výklad tohoto pojmu nepodává a o tom, že zůstal mimo její zájem na zkoumání tohoto pojmu, svědčí i skutečnost, že v práci jej i nepatříčně zaměňuje s pojmem veřejný zájem, a to na str. 60 poslední odstavec nebo na str. 81 při výkladu objektivní stránky korupčních trestných činů. Zdrojem dalších diskusí by bezesporu mohl být v této kapitole prezentovaný názor, že při korupčních trestných činech by se neměl uplatňovat materiální korektiv přečinů dle § 10 odst. 2 slovenského trestního zákona (str. 77).

Ocenění zasluhuje čtvrtá kapitola zabývající se specifikami odhalování korupce zaměřená na kriminalistické postupy uplatňované mimo rámce trestního řízení a pečlivou analýzu indikátorů korupčního jednání. Autorka poukazuje na problematické aspekty odhalování tohoto druhu kriminality spojené s informační nouzí a nízkou efektivitou při využití klasických prostředků. Problematiku, jež je z převážné části upravena jen interními akty policie, dle nichž se uplatňují příslušné metodické a taktické postupy, zpracovává na podkladě dostatečného množství pramenů, a to i zahraničních, což této části práce jednoznačně přidává na hodnotě.

Předposlední kapitola je zaměřena na odhalování korupce prostředky operativně-pátrací činnosti a informačně-technickými prostředky. Autorka kriticky hodnotí právní úpravu používání těchto prostředků, přičemž neopomíná ani požadavky plynoucí z práva na

spravedlivý proces a požadavky Evropského soudu pro lidská práva deklarované v jeho judikatuře. Nevyhýbá se ani sporné otázce platné právní úpravy agenta-provokátéra a možnostem jeho využití podle slovenského trestního řádu, přičemž sama tento institut považuje svou povahou za neslučitelný s atributy demokratického právního státu.

Za zdařilou považuji i navazující, osmou a poslední kapitolu práce, jež pojednává o dokazování korupce s akcentem na využití prostředků operativně-pátrací činnosti a informačně-technických prostředků. Zde rovněž podrobuje stávající právní úpravu kritické analýze, jež vyústí ve návrh de lege ferenda týkajících se upřesnění právní úpravy, zejména ve sporné otázce možnosti použití získaných informací v jiné trestné věci, než ve které se nařídilo použití informačně-technického prostředku, ale i možnosti výslechu agenta v pozici utajeného svědka nebo omezení maximální doby, po kterou mohou být informačně-technické prostředky používány, resp. úprava podmínek pro návrh na prodloužení doby jejich využití.

Závěr je přehledným shrnutím základních myšlenek a návrhů de lege ferenda, místy i s podrobnějším zopakováním analyzovaných problematických aspektů.

K práci uplatňuji několik obsahových připomínek:

str. 26, str. 77, str. 251 - vyloučení uplatnění materiálního korektivu při korupčních přečinech považuji za nesprávné, mám za to, že materiální korektiv se uplatňuje i zde;

str. 81 - při charakteristice objektivní stránky habilitantka poukazuje na požadovanou souvislost s veřejným zájmem, nikoliv s obecným zájmem;

část 3. 2. 6 - při analýze dalších souvisejících trestných činů mi chybí charakteristika jejich vztahu k úplatkářským trestným činům, posouzení možného souběhu nebo rozdílu mezi pojmy „úplatek“ a „majetkový nebo jiný prospěch“;

str. 105 - práce opomíjí problematiku korupce v soukromém sektoru, ale na této stránce autorka uvádí, že korupce je přítomná i v sektoru soukromém, kde se objevuje zejména v souvislosti s nakládáním a rozhodováním o majetku státu - zde se jasně nejedná o korupci v soukromém sektoru

str. 203 – autorka pojednává o časově neomezeném sledování - toto je ale omezeno právě existencí důvodů k nařízení sledování, pokud jsou zjištěny relevantní skutečnosti, je posouzena potřeba dalšího trvání, popřípadě jsou vykonávány další úkony, a pokud sledování nepřinese relevantní výsledky, ovlivní to i hodnotu a relevanci důvodů, pro které bylo nařízeno a bez dalšího lze stěží očekávat, že by další prodloužení bylo důvodným. Bylo by vůbec možné exaktní určení maximální doby, po kterou je možné prostředky používat ?

str. 232 – habilitantka nepřistupuje k využití odposlechnů realizovaných mimo trestní řízení dostatečně kriticky - v této souvislosti bych například poukázal na rozhodnutí Ústavního soudu ČR, I. ÚS 3038/07;

str. 250 - definici úplatku uvedenou v § 131 odst. 3 slov. tr. zákona považuje autorka za poměrně výstižnou - podle mého je tato definice příliš široká, což nekoresponduje s požadavkem určitosti. Jediným rozlišujícím kritériem poskytnutého plnění je neexistence právního nároku na toto plnění, což nepovažuji za dostatečné rozlišení

III.

Závěrem shrnuji: Předloženou a recenzovanou habilitační práci JUDr. Marcely Tittlové, PhD., považuji za způsobilý podklad pro ústní obhajobu. Výše uvedené připomínky nesnižují obsahovou kvalitu práce, která přináší některé originální postřehy plynoucí ze zkoumaných otázek. Jsou spíše námětem k další diskusi při ústním vystoupení kandidátky.

Habilitační práce JUDr. Marcely Tittlové, PhD., splňuje obsahové a formální náležitosti tohoto druhu tvůrčí vědecké práce, proto doporučuji práci k dalšímu habilitačnímu řízení na Právnické fakultě Trnavské univerzity a udělení titulu docent v oboru „trestní právo“.

V Praze 19. května 2017

prof. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

OPONENTSKÝ POSUDOK

na habilitačnú prácu JUDr. Marcely Tittlovej, PhD.: „Korupcia. Vybrané kriminologické a trestnoprávne aspekty“.

Na základe rozhodnutia predsedníčky Vedeckej rady Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave doc. JUDr. Mgr. Andrey Olšovskej, PhD. o vymenovaní za oponenta habilitačnej práce na tému „Korupcia. Vybrané kriminologické a trestnoprávne aspekty“, vypracovanej JUDr. Marcelou Tittlovou, PhD., podávam o nej nasledujúci oponentský posudok.

Korupcia a otázky spojené s jej vymedzením, vývoje právnej úpravy trestnoprávneho postihu a možnosti odhaľovania a dokazovania korupčnej kriminality predstavujú sústavne aktuálnu problematiku. Je tomu tak z dôvodu radu medzinárodných a európskych záväzkov, ktoré sú smerované do oblasti trestnej politiky štátu zameranej na boj s týmto negatívnym spoločenským javom, ako aj vzhľadom na rad problémov, s ktorými sa trestnoprávna teória a aj prax trestáva v súvislosti s odhaľovaním a dokazovaním korupcie.

Korupčná kriminalita vykazuje oproti iným druhom kriminality určité špecifiká, ktoré významným spôsobom determinujú možnosti a spôsoby jej odhaľovania. Tieto skutočnosti sa následne premietajú aj do možností dokazovania korupcie a usvedčovania jej páchatel'ov. Tak, ako sa vyvíja a modernizuje ľudská spoločnosť, tak sa prvky technického, technologického a informačného pokroku premietajú sa aj do *modu operandi* kriminality všeobecne. Osobitne je ich uplatnenie možné vidieť v oblasti kriminality korupčnej, ktorá je špecifická dôsledne utajovaným spôsobom páchania, jeho krytím najrôznejšími legendami, typickými stopami a aj obojstrannou trestnosťou a s tým súvisiacim nezaujmom ktorejkoľvek zo strán korupčného vzťahu oznamovať túto trestnú činnosť. Bez výhrad možno súhlasiť s tvrdením, že odhaľovanie a dokazovanie korupcie nie je efektívne cestou klasických prostriedkov využívaných v procese odhaľovania a dokazovania iných druhov kriminality. Na tieto účely je nutné využívať moderné, do oblasti základných ľudských práv intenzívne zasahujúce, trestno-procesné inštitúty, ktoré tieto procesy významným spôsobom zefektívňujú. Boj s korupčnou kriminalitou sa tak z pohľadu štátu stáva účinnnejším.

Z tohto je zřejmé, že problematika korupcie, jej kriminologické súvislosti a možnosti odhaľovania a dokazovania trestno-procesnými inštitútmi je veľmi aktuálnou, sústavne živou témou. Súčasne však ide o veľmi rozsiahlu oblasť skúmania, v ktorej sa prelínajú jednak medzinárodné a európske prvky s tými vnútroštátnymi, a rovnako tak aj teoretické problémy súčasnej trestnoprávnej úpravy s problémami aplikačnými.

Autorka v práci použila osvedčený metodologický postup hodnotenia problematiky od všeobecného ku konkrétnemu. V zmysle tohto možno štruktúru práce hodnotiť ako logickú a nadväznú, keďže autorka postupovala od všeobecných teoretických východísk, cez základné

kriminologické kategórie (pojem, vymedzenie, druhy, znaky) korupcie, stručne cez medzinárodné a európske súvislosti boja s korupčnou kriminalitou, dôsledne cez hmotnoprávne aspekty skúmanej problematiky až po tie procesnoprávne. Predkladaná habilitačná práca je tak komplexom poznatkov k skúmanej problematike a to tak z hľadiska kriminologického, ako aj trestnoprávneho. Je zrejmé, že autorka si uvedomuje rozsiahlosť ňou skúmanej témy a rôznosť prístupov, z ktorých je možné ju spracovať. Aj vzhľadom na tieto skutočnosti vhodne označuje habilitačnú prácu ako „vybrané“ aspekty. Z obsahovej štruktúry je zjavné, že sa sústreďuje na kriminologické vymedzenie a charakteristiku korupcie, špecifiká korupčnej kriminality, ktoré následne determinujú možnosti jej trestnoprávneho postihu a aj možnosti jej odhaľovania a dokazovania. Popri kriminologických súvislostiach sa autorka sústreďuje na vnútroštátne trestnoprávne, čiastočne aj neprocesné súvislosti korupčnej kriminality, na identifikáciu zásadných teoretických a praktických problémov, na možnosti ich riešenia a ich efektívnosť.

Formálne pozostáva predkladaná práca z 280 strán normovaného textu, ktorý sa člení na úvod, šesť relatívne samostatných nosných kapitol vlastného textu práce a záver. Možno poukázať na skutočnosť, že v jednotlivých kapitolách, ktoré sa javia prevažne ako teoretické, autorka popisuje a zároveň hodnotí aktuálnu trestnoprávnu úpravu (hmotnoprávnu i procesnoprávnu) úpravu postihu korupcie, jej vývoj, teoretické a aplikačné problémy. Pozitívne možno hodnotiť fakt, že autorka identifikuje viaceré teoretické a aplikačné problémy a ponúka na ne konkrétne riešenia. Ide jednak o dôsledok dôslednej znalosti skúmanej problematiky, no súčasne aj o prejav vyspelej vedeckej práce. Autorka vedecky vhodne a vecne správne formuluje vlastné úvahy a návrhy *de lege ferenda*, ktoré podľa jej názoru smerujú k zefektívneniu boja s korupčnou kriminalitou. Okrem tohto je habilitačná práca tvorená zoznamom skratiek a značiek a zoznamom použitých zdrojov. Autorka dôsledne pracuje s právnymi predpismi a so skratkami, ktoré si v ich zozname zaviedla. Obsahové spracovanie vychádza z primeraného zoznamu použitých zdrojov, ktoré autorka dôsledne rozčleňuje podľa povahy konkrétneho zdroja. Zameranie na vnútroštátny kontext korupčnej kriminality je možné vidieť z prevažnej väčšiny domácich, prípadne českých trestnoprávnych a kriminologických zdrojov, o ktoré autorka teoretické spracovanie práce opiera. Identifikáciu teoretických a aplikačných problémov trestno-procesnej úpravy autorka zdôvodňuje aj dostupnou (rôznou) judikatúrou Najvyššieho súdu SR. V habilitačnej práci je obsiahnutý nie len vlastný analytický rozbor judikatúry, ale aj jej kritické zhodnotenie a viaceré úvahy resp. smery, ktorými by sa riešenie načrtnutých problémov mohlo uberať. V súvislosti s formálnou stránkou práce a rozsahom odborných zdrojov možno poukázať na fakt, že spracovanie habilitačnej práce sa opiera o publikovanú monografiu autorky s rovnakým názvom (2015), avšak obsahuje dôslednejšie rozpracovanie kriminologických a trestno-procesných otázok.

Zdroje, ktoré autorka uvádza v zozname použitej literatúry, sa nie len že premietli v obsahom spracovaní skúmanej problematiky, ale aj v primeranom citačnom aparáte. Problematika korupcie je aktuálnou a aj frekventovane spracúvanou témou, takže autorka mala k dispozícii množstvo odborných zdrojov, z ktorých mohla čerpať. Prirodzene, táto skutočnosť nie je vždy výhodou tak, ako sa to na prvý pohľad javí, nakoľko rozsah dostupných zdrojov si vyžaduje dôslednú rešeršnú činnosť, absorbovanie množstva pohľadov a prístupov k riešeniu skúmanej problematiky a v konečnom dôsledku vysporiadanie sa s nimi

pri návrhu vlastných riešení. Je vidieť, že predkladaným spracovaním sa autorke podarilo abstrahovať relevantné zdroje, zhodnotiť ich obsahovú náplň a zaujať k nim konkrétne hodnotiace stanovisko, prípadne zdôvodniť svoje vlastné, odlišné, stanovisko.

Už v úvode práce autorka poukazuje na viaceré problémy, ktoré súvisia s vymedzením korupcie. Poukazuje na rozmanitosť prístupov k riešeniu korupčného správania sa, na rôzne uhly pohľadu, z ktorých je posudzované a hodnotené. Ako sama autorka konštatuje, korupčné správanie sa je v každom prípade tým, ktoré zasahuje do princípov právneho a demokratického štátu, tieto poškodzuje a naruša, takže v každom prípade by malo mať súčasne aj povahu trestného činu. K tomuto autorka stručne, no výstižne, načrtáva medzinárodný a európsky kontext boja s korupčnou kriminalitou, ktorý požaduje, aby zmluvné a členské štáty dohliadli na to, aby korupčné správanie sa malo v každom prípade povahu trestného činu a na tejto úrovni bolo postihované.

V úvode sa autorka zameriava na aktuálnosť skúmanej problematiky, formuluje si niekoľko nosných cieľov práce (s. 13 a s. 14). Habilitačnú prácu zasadzuje do vhodného metodologického kontextu, keďže zdôrazňuje možnosti využiteľnosti tohto spracovania a vhodne a primerane popisuje aj zvolenú metodológiu.

Vedecké skúmanie a rozpravu o kriminologických a trestnoprávných aspektoch korupcie začína kriminologickým vymedzením pojmu a typických druhov korupčného správania sa. Na úrovni OSN, Rady Európy aj Európskej Únie autorka načrtáva najvýznamnejšie dokumenty v oblasti boja s korupciou a záväzky, ktoré pre zmluvné a členské štáty (vrátane Slovenskej republiky) z tohto medzinárodného a európskeho rámca plynú. Právnu úpravu postihu korupcie (z hľadiska hmotnoprávneho) analyzuje od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Jednotlivé novelizačné zmeny hodnotí teleologickým výkladom a hodnotí (overuje) dosiahnutie legislatívne zamýšľaných cieľov. Pozitívne hodnotím komplexnejší pohľad na volebnú korupciu, ktorá je nie len problémom trestnoprávnym, ale aj problémom ústavným, presnejšie problémom volebnej právnej úpravy. Okrem samotných skutkových podstát, autorka posudzuje aj súvisiace trestnoprávne (hmotnoprávne) ustanovenia, význam zákonného vymedzenia úplatku, veci všeobecného záujmu a ďalších frekventovaných pojmov. Autorka uvádza viaceré názory na vymedzenie a definovanie úplatku, zaujíma vlastné hodnotiace stanovisko k časovým súvislostiam, k hodnote úplatkov a k možnostiam aplikácie materiálneho korektívu prečinu pri korupčných trestných činoch, ktoré sú z hľadiska závažnosti prečinní. Pozitívne možno hodnotiť špecifikáciu korupčnej kriminality, ktorá sa v dostupných zdrojoch kriminologickej povahy definuje ako súčasť hospodárskej kriminality. Autorka cielene, vedecky korektne a vecne správne zdôvodňuje svoje názory o samostatnosti tohto druhu kriminality. Závery o nutnosti vymedzovania korupčnej kriminality ako samostatného druhu kriminality v jej štruktúre podporuje osobitosťami, ktoré tento druh kriminality vykazujú.

Trestno-procesné aspekty korupčnej kriminality autorka formuluje ako možnosti odhaľovania korupcie v rovine procesnej a následne možnosti dokazovania korupcie. Vzhľadom na široký zámer tejto oblasti sa autorka zameriava na konkrétne aspekty, na použiteľnosť jednotlivých zaisťovacích inštitútov, ktoré majú súčasne aj povahu dôkazných prostriedkov. Sama poukazuje na viaceré teoretické a aplikačné problémy odhaľovania a dokazovania korupcie v procesnej rovine, načrtáva možné riešenia a smery, ktorými sa by toto riešenie mohlo uberať. Aj keď je zrejmé, že autorka sa zameriava na procesnú rovinu

použitia týchto prostriedkov, čiastočne, na niektorých miestach popisuje aj možnosti neprocesného využitia informačno-technických prostriedkov, prostriedkov operatívno-pátracej činnosti. Možno v tejto časti mohla byť autorka dôslednejšia, keďže odhaľovanie korupcie začína často práve v rovine neprocesnej a až následne sa prelína do roviny procesnej. V tomto smere sa autorka viac obmedzuje na popis modelov odhaľovania nezávisle od trestného konania a následne v trestnom konaní, ako na konkrétne možnosti využitia jednotlivých inštitútov v rovine neprocesnej.

V poslednej časti vlastnej práce autorka hodnotí súčasnú trestnú úpravu možnosti postihu korupcie a to tak z hľadiska hmotnoprávneho, ako aj procesného (s. 246 a nasl.). Formuluje tu prehľadne a ucelene aplikačné a teoretické problémy, ktoré v súvislosti s riešením korupcie v rámci svojej vedeckej práce identifikovala, hodnotí ich, zaujíma k nim vlastné stanoviská. V prevažnej väčšine ide o vlastné a originálne návrhy autorky, o finálny produkt jej vedeckej práce, ktorý je možné hodnotiť ako zmysluplný, argumentačne podložený a v podmienkach Slovenskej republiky zrealizovaný s cieľom zefektívnenia boja s korupčnou kriminalitou.

Posudzovaná habilitačná práca predstavuje po formálnej stránke a aj obsahovej stránke veľmi dobrý výsledok skúmania danej problematiky. Z obsahovo-systematického hľadiska je práca vhodne rozčlenená a usporiadaná do spomínaných častí. Celá práca je napísaná odborným jazykom, vedecky korektne a za využitia správnej terminológie. Jednotlivé pasáže, myšlienky a závery sú v prevažnej miere formulované dostatočne presne, presvedčivo. Pokiaľ ide o prácu s dostupnou literatúrou, túto možno hodnotiť pozitívne. Autorka vychádzala najmä z dostupnej slovenskej a českej literatúry, iba minimálne využila zahraničné zdroje, čo je však silne determinované podstatou skúmanej problematiky. Autorka vhodne prepojila teoretické poznávanie a popisovanie s vedeckou prácou, s analýzou dostupnej úpravy, ktorú podrobuje kritickému hodnoteniu. Svoje závery a návrhy argumentačne podporuje. Jej vlastné úvahy však prekračujú hranice tejto zahraničnej úpravy a autorka formuluje aj vlastné originálne myšlienky, názory a premieta ich do roviny úvah *de lege ferenda*. V závere práce konštatuje naplnenie hlavného cieľa a na základe zistených skutočností.

Pokiaľ ide o voľbu použitých vedeckých metód, táto zodpovedá charakteru, obsahu a cieľu práce. Autorka práce pristúpila k výberu a k aplikácii vedeckých metód plánovito a s rozmyslom. V práci sú proporcionálne zastúpené analýza a syntéza, historická metóda, metóda komparácie a opisná metóda, ako aj metóda sociologického výskumu.

Z vedeckého hľadiska otvára hodnotená habilitačná práca, najmä vzhľadom na viacero originálnych informácií a hodnotení, priestor pre ďalšie vedecké skúmania, polemiky a hodnotenia. Pre tento proces ďalšieho poznávania skúmanej problematiky vytvára práca vhodnú teoretickú základňu.

Záver:

JUDr. Marcela Tittlová, PhD. preukázala v predloženej habilitačnej práci odborné znalosti a schopnosti potrebné pre riešenie určenej témy, schopnosť tvorivo pracovať s odbornou literatúrou, využívať vedecké metódy práce, ako aj spôsobilosť kreatívne prednášať a odôvodniť vlastné návrhy a závery. Autorkou predložená práca je prínosom pre rozvoj predmetov trestného práva. Práca spĺňa všetky požiadavky kladené pre tento druh

vedeckých prác, preto odporúčam, aby bol autorke po obhajobe habilitačnej práce udelený vedecko-pedagogický titul „docent“ v študijnom odbore 3.4.7 Trestné právo.

V rámci obhajoby navrhujem, aby habilitantka odpovedala na nasledovné otázky:

- *Aký je Váš názor na zavedenie nových skutkových podstát korupčných trestných činov?*
- *Ako hodnotíte možnosti využitia informačno-technických prostriedkov v procese odhaľovania korupcie na základe komparácie procesnej a neprocesnej roviny ich použitia?*

Bratislava, 18.mája 2017

prof. JUDr. Jaroslav Ivor, DrSc., v. r.

**doc. JUDr. Darina MAŠĽANYOVÁ, CSc., Katedra trestného práva a kriminológie,
Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave**

O p o n e n t s k ý p o s u d o k

na habilitačnú prácu JUDr. Marcely Tittlovej, PhD.

„KORUPCIA (vybrané kriminologické a trestnoprávne aspekty)“

Predsedníčkou Vedeckej rady Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, doc. JUDr. Mgr. Andreou Olšovskou, PhD. som bola vymenovaná za oponentku habilitačnej práce v habilitačnom konaní JUDr. Marcely Tittlovej, PhD. v študijnom odbore 3.4.7 trestné právo. Na oponentúru mi bola predložená habilitačná práca s názvom „KORUPCIA (vybrané kriminologické a trestnoprávne aspekty)“ spolu s Protokolom o kontrole originality.

Predložená habilitačná práca pozostáva z 278 strán. Okrem štandardných náležitostí, ako sú, abstrakt, úvod, záver a zoznam použitých zdrojov, tvorí prácu 6 kapitol, v ktorých sa autorka zaoberá jednak pojmom korupcie a prístupmi k jej vymedzeniu, bojom s korupciou na medzinárodnej a európskej úrovni, právnym postihom korupcie v podmienkach Slovenskej republiky, špecifikami odhaľovania korupcie, jej odhaľovanie prostriedkami operatívno-pátracej činnosti a informačno-technickými prostriedkami a napokon dokazovaním korupcie s dôrazom na využitie uvedených prostriedkov.

Problematika korupcie v našej spoločnosti neustále rezonuje a patrí medzi permanentne diskutované témy. Pozornosť jej venuje ako odborná, tak i laická verejnosť. Evidentne je to z toho dôvodu, že ide o veľmi citlivý druh kriminality sprevádzaný vysokou latenciou. Každá civilizovaná spoločnosť má eminentný záujem na tom, aby efektívne kontrolovala aj tú časť kriminality, ktorá je jej neuralgickým bodom a bezprostredne sa jej dotýka. Aj z toho dôvodu možno pozitívne hodnotiť výber témy a odvahu autorky zaoberať sa tak náročnou a chýlostivou problematikou, akou je korupcia.

V závere úvodu si kandidátka stanovuje tri ciele, a to vytvoriť kriminologický náčrt problematiky vymedzenia korupcie, kritické vyhodnotenie právnej úpravy postihu korupcie v podmienkach Slovenskej republiky a argumentačne identifikovať pozítiva a negatíva jej doterajšieho vývoja. Druhý cieľ autorka formuluje ako analytické zhodnotenie špecifik korupčnej kriminality a ako posledný uvádza zdôvodnenie osobitostí dokazovania korupcie a prostriedkov, ktoré sa v tomto smere využívajú.

Na dosiahnutie vytýčených cieľov tak prispôsobila autorka štruktúru a obsah habilitačnej práce. Prvá kapitola nazvaná „Korupcia – pojem a prístupy k jej vymedzeniu

pozostáva z troch podkapitol, a to: 1. K pojmu „korupcia“ (z hľadiska spoločenského a právneho), 2. Teoretické a sociologické prístupy k vymedzeniu korupcie a 3. Typológia korupcie. V rámci prvej podkapitoly pozitívne hodnotím reakciu kandidátky na nedostatok definície korupcie obsiahnutej v Dohovore OECD o boji s podplácaním zahraničných verejných činiteľov v medzinárodných obchodných transakciách z roku 1997 v alternatíve „...*poskytne, sľúbi úplatok*...“ Pri tejto definícii upozorňuje, že v nej absentuje jedna z typických foriem korupčného konania, a to *ponúknutie* úplatku či inej nenáležitej výhody. K definíciám korupcie uvedených v tejto podkapitole vyjadruje vlastný názor, čím zvyšuje kredibilitu práce. Ako takmer v každej písomnej kvalifikačnej práci, aj tu sa možno stretnúť s pochybeniami. Ak spomínam **formálne** nedostatky, viacnásobne sa tu môžeme stretnúť s často používaným ale nespisovným slovným spojením „je tomu tak“. Tiež sa v práci vyskytujú odkazy pod čiarou na nasledujúcej strane a v niektorých sa jej podarilo pozmeniť priezvisko autora (19). V práci sa vyskytujú pravopisné chyby aj takého druhu, ako názvy štátov s malým písmenom, či už česká republika alebo čierna Hora. Veľmi často používa ukazovacie zámená, čím znižuje štylistickú úroveň práce. Tiež dochádza k opakovaniu textu.

Vo svojej habilitačnej práci viacnásobne prezentuje návrh na vylúčenie materiálneho korektívu v prípadoch prečinov korupcie (s. 26, 76 – 77, 251). V podkapitole 2.2 Európske proti korupčné aktivity (EÚ) sa venuje len tým najdôležitejším, ako napr. Dohovoru o boji proti korupcii úradníkov ES alebo členských štátov EÚ vypracovanému na základe čl. K3 ods. 2 písm. c/ Zmluvy o EÚ, v ktorom sa presne vymedzilo čo je „závažný podvod“. Sankcia zaň zahŕňa trest odňatia slobody s možnosťou extradície.

V tretej kapitole, ako už bolo zmienené, sa autorka zaoberá právnou úpravou postihu korupcie v podmienkach samostatnej Slovenskej republiky. Keďže sme mali dlhé obdobie spoločnú trestnoprávnu úpravu s Českou republikou, bolo by podľa môjho názoru vhodné sa ňou zaoberať aj pred uvedeným obdobím. Mám na mysli predovšetkým zák. č. 86/1950 Zb. v znení vyplývajúcom z neskorších predpisov. V rámci III. hlavy os. č. nazvanej „Trestné činy proti poriadku vo verejných veciach“ v prvom diele sú v § 155 – 157 upravené trestné činy ako Násilie pre výkon volebného práva, Úplatkárstvo pri voľbách či Volebný podvod. Štvrtý diel tohto zákona je označený ako Úplatkárstvo a v § 181 – 183 sú zakomponované trestné činy Prijímania úplatku, Podplácania a Nepriameho úplatkárstva. Uvedený diel končí § 184, v ktorom je upravené Osobitné ustanovenie o účinnej ľútosti. V komparácii s nasledujúcimi právnymi úpravami by som videla kontinuitu vývoja rozoberanej problematiky.

Na s. 60 a 81 autorka viacnásobne používa slovné spojenie „obstarávanie vecí verejného záujmu“ alebo „v súvislosti s obstarávaním vecí verejného záujmu“. Pokiaľ by sa to stalo raz, verím, že ide o preklep, ale tým že túto chybu viacnásobne opakuje, považujem to za nesprávne interpretovanie právnej úpravy. V podkapitole 3.1 Trestnoprávne možnosti postihu korupcie po vzniku Slovenskej republiky nesprávne používa terminológiu rekodifikovaného Trestného zákona na interpretáciu ustanovení zák. č. 140/1961 Zb. v znení neskorších predpisov ako napr. § 160 bol prečinom (opakovane na s. 66). Z toho evidentne vyplýva, že sa nesprávne orientuje v predchádzajúcej právnej úprave. Rovnako tu používa termín „závažnosť“ namiesto nebezpečnosti činu pre spoločnosť, ktorý predstavoval materiálny znak trestného činu. Kurzívou nesprávne uvádza pojem verejného činiteľa s účinnosťou od 1. I. 1992. V práci používa menej exaktné vyjadrenia typu: „V uvedenej prvej skutkovej podstate...“. Niektoré pochybenia spôsobujú ťažšiu zrozumiteľnosť ako napr.: „Podmienkou zákona trestnosti...“(s. 62). Pri hodnotení predchádzajúcej právnej úpravy sa kriticky vyjadruje o „... nie celkom dôslednej a nesystematickej práci zákonodarcu, ...“, akoby to bol tieň minulosti a dnes by bola situácia úplne iná (s. 63). V súvislosti s predchádzajúcou právnou úpravou nejednotne používa v texte práce nesprávne označenie Sb. a na inom mieste už správne Zb. Nie je mi jasné prečo habilitantka nazýva II. časť zák. č. 140/1961 Zb. ako zvláštnu a v prípade rekodifikovaného TZ osobitnú časť trestného zákona. Pri postihu podľa predchádzajúcej právnej úpravy používa striedavo minulé a prítomný čas. Podčiarkuje novely predchádzajúceho TZ, pričom miestami nepoužíva označenie Z. z. (napr. s. 70, 72 atď.). Pri uvádzaní zmien spôsobených novelou trestného zákona č. 421/2002 Z. z. nepresne formuluje osobu zneužívajúcu svoje zamestnanie, povolanie, funkciu bez **postavenia** - § 161 ods. 1. Novely predchádzajúceho trestného zákona charakterizuje nad rámec rozoberanej problematiky.

Úvahy o potrebe rekodifikácie trestného práva boli oveľa skôr ako uvádza autorka. Osamostatnenie SR nebolo jej pôvodným impulzom. Taktiež nepôsobila len jedna rekodifikačná komisia, bolo ich viac. O rekodifikovanej úprave píše izolovane, zjavne tu chýba prepojenie s predchádzajúcou právnou úpravou. Robí to dojem akoby v minulosti neboli trestné činy Korupcie upravené v treťom diele Trestných činov proti poriadku vo verejných veciach. Svoje tvrdenia realizuje spôsobom akoby neboli korupčné trestné činy vo vzťahu k zahraničnému verejnému činiteľovi v predchádzajúcej právnej úprave. Ako zaujímavosť uvádza to, čo analogicky upravoval aj predchádzajúci trestný zákon, a síce zaradenie trestných činov podľa § 241 Machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním, § 266 -268 Machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe, § 326

Zneužívanie právomoci verejného činiteľa či nečinnosť trestné činy podľa § 340 a 341 Neoznámenie a neprekazenie trestného činu, mimo tretieho dielu VIII. hlavy os. č. TZ. Vyvoláva tým dojem akoby jednotlivé časti habilitačnej práce boli vytvorené bez kontextu s inými. V práci sa zmieňuje o riadnom a mimoriadnom verejnom činiteľovi, pričom za mimoriadneho označuje zahraničného verejného činiteľa, a nie osobu, ktorej právomoci vychádzajú zo zahraničných právnych prameňov, a ktorá koná ad hoc iba časovo obmedzený konkrétny procesný úkon (posledná veta § 128 ods. 1).

Nepovažujem za korektné uvádzať legálne definície vlastným, nie práve najšľastnejším, spôsobom. Mám na mysli § 131 ods. 1 a 3, teda vec všeobecného záujmu a úplatok, ktoré vzápätí nazýva definíciami korupcie(s. 76). Tvrdením, že : „Za úplatok sa nepovažujú ani plnenia, ktoré sa poskytujú mimo vecí všeobecného záujmu, teda v rámci individuálnej a osobnej sféry jednotlivca.“, eliminuje použitie § 328 a 332, ktoré rozšírili trestný postih aj do oblasti súkromnej sféry. Nemožno súhlasiť ani s tvrdením uvedeným na s. 80, a síce, že „...tretí diel s názvom Korupcia pozostáva z **piatich skutkových podstát...**“.

Štvrtá kapitola sa zaoberá špecifikami odhaľovania korupcie, kde si kandidátka vytvorila vhodnú teoretickú pozíciu, na základe ktorej vychádza jednak z oficiálnych podnetov a jednak zo zistenia indikátorov korupčného konania.

V piatej kapitole sa venuje odhaľovaniu korupcie prostriedkami operatívno-pátracej činnosti a informačno-technickými prostriedkami, kde sa v rámci 8 podkapitol odpočúvaním a záznamom telekomunikačnej prevádzky zaoberá prostriedkami slúžiacimi na zabezpečovanie informácií, zadržaním, otvorením a zámenou obsahu zásielok, kontrolovanou dodávkou a predstieraným prevodom.

V poslednej šiestej kapitole sa venuje dokazovaniu korupcie s akcentom na využitie prostriedkov operatívno-pátracej činnosti a informačno-technických prostriedkov, ktorú vhodne člení do dvoch podkapitol. V ich rámci sa zaoberá všeobecne dôkaznými prostriedkami využívanými v procese dokazovania korupcie a dôkazmi získanými pomocou prostriedkov operatívno-pátracej činnosti a použitím informačno-technických prostriedkov.

Záver práce vhodne zlúčila s návrhmi *de lege ferenda*, a tak ako si v Úvode práce stanovila tri ciele, tu robí sumarizáciu dosiahnutých výsledkov. Pri hodnotení prvého cieľa týkajúceho sa problematiky vymedzenia pojmu korupcie dospela k záveru, že nie je vhodný ani žiaduci, na margo čoho uvádza argumenty, ktoré ju k takému záveru vedú. V rámci druhého cieľa zdôrazňuje známu skutočnosť charakteristickú pre odhaľovanie korupcie, ktorou je informačná núdza. Pri hodnotení posledného cieľa konštatuje komplikovanosť odhaľovania korupcie ako aj jej dokazovania.

Práca poskytuje celý rad zaujímavých informácií, ktoré autorka nielen uvádza, ale k nim zaujíma aj vlastné stanoviská. Jej štruktúra je logicky usporiadaná a vyúsťuje do spomínaných záverov.

Pri spracovaní habilitačnej práce kandidátka použila viaceré vedecké metódy, ako napr. historickú, komparačnú, opisnú, metódu analýzy, syntézy a pod., čím preukázala schopnosť ich efektívne využívať.

Habilitačná práca prináša nové, a do istej miery, podnetné poznatky, ktoré možno využiť či už v teoretickej oblasti alebo v aplikačnej praxi. Pozitívne možno hodnotiť už spomínané autorkine úvahy *de lege ferenda*.

Okrem pripomienok uvedených v texte posudku, neuplatňujem k práci ďalšie zásadné pripomienky.

Záver

Súčasťou hodnotenia habilitačnej práce je o. i. **kontrola originality**. V Protokole o kontrole originality je vyjadrený percentuálny podiel textu, ktorý má prekry v s indexom prác korpusu CRZP zhodou **15,39 %**, čo nie je vysoké percento zhody.

JUDr. Marcela Tittlová, PhD. spracovaním habilitačnej práce na tému „KORUPCIA (vybrané kriminologické a trestnoprávne aspekty)“, preukázala požadované odborné teoretické a praktické znalosti, ako aj schopnosť tvorivo používať vedecké metódy. Posudzovaná práca spĺňa kritériá vyžadované pre tento druh prác, a preto odporúčam, aby bol JUDr. Marcele Tittlovej, PhD. na základe predloženej habilitačnej práce, po jej úspešnej obhajobe a po prednesení habilitačnej prednášky priznaný vedecko-pedagogický titul „docent“ v odbore 3.4.7 Trestné právo.

Zároveň navrhujem, aby v rámci obhajoby habilitačnej práce odpovedala habilitantka na otázku, či považuje zaradenie volebnej a športovej korupcie za nevyhnutné riešenie trestného postihu korupcie aj v týchto oblastiach života spoločnosti.

V Bratislave dňa 15. mája 2017

doc. JUDr. Darina Mašľanyová, CSc., v. r.